

ปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการรังแก ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา

เกษตรชัย และทีม* และ อุทิศ สันบริตัน**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2554 โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,950 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น

ผลของการวิจัย พบว่า มีตัวพยากรณ์ 5 ตัวที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ ความคับข้องใจ (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_6) และอิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X_9) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 และอิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X_{10}) และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X_{13}) มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 โดยสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบมีดังนี้

$$\hat{Y}_y = 1.69X_5 + 0.08X_6 + 0.08X_9 - 0.10X_{10} - 1.16X_{13} - 0.24$$

คำสำคัญ: ปัจจัยในการพยากรณ์ พฤติกรรมกรรมการรังแก นักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

** อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

Predicting Factors for Bullying Behavior of Islamic Private Schools Students' in Songkhla Province

Kasetchai Laeheem* and Utit Sangkharat**

Abstract

The objectives of this research are to study the association and to construct the bullying behavior model of Islamic private schools students' in Songkhla province in the academic year 2011. The research collected data by interviewing 1,950 students, and using R program in analyzing Pearson product moment correlation coefficient and linear multiple correlation coefficient.

It is found that there are 5 predictors for bullying behavior of Islamic private schools students' in Songkhla province statistically significant at .001 level. Frustration (X_5) strict upbringing (X_6) and the influence of peer violence (X_9) held the positive relations to students' bullying behavior statistically significant at .001 level. The influence of television media violence (X_{10}) and the influence of parental violence (X_{13}) held the negative relations to students' bullying behavior statistically significant at .001 level. The regression equation of raw score is thus:

$$\hat{Y}_y = 1.69X_5 + 0.08X_6 + 0.08X_9 - 0.10X_{10} - 1.16X_{13} - 0.24$$

Keywords: Predicting Factors, Bullying Behavior, Students, Islamic Private Schools

* Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University
15 Kanchana Wanit Rd., Hat Yai, Hat Yai, Songkhla 90110, THAILAND.

** Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University
15 Kanchana Wanit Rd., Hat Yai, Hat Yai, Songkhla 90110, THAILAND.

บทนำ

พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนนับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในหลายโรงเรียนทั่วประเทศ และเป็นปัญหาที่รู้จักกันดีในบรรดากลุ่มนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งยังเป็นปัญหาที่นำวิกฤตกังวลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต สภาพจิตใจ อารมณ์ และร่างกายของนักเรียน โดยผู้ที่ถูกรังแกมักจะได้รับบาดเจ็บ มีความทุกข์ และกลายมาเป็นรอยแผลหรือความทรงจำจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ (Rigby, 1996) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการรังแกและการทำร้ายร่างกายกันในโรงเรียนแม้ว่าจะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และมีผลกระทบต่อเด็กเป็นอย่างมาก แต่สังคมมักมองข้ามไป มองเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดาหรือถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมปกติของเด็ก จึงไม่ได้ให้ความสนใจและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเท่าที่ควร (สมบัติ ตาปัญญา, 2549) การรังแกกันเป็นพฤติกรรมของผู้ที่แข็งแรงกว่าหรือผู้ที่มีจำนวนมากกว่าไปทำร้ายร่างกาย ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจของผู้ที่อ่อนแอกว่าและผู้ที่มีปมด้อยร่างกายไม่สมบูรณ์ (Farrington, 1993) เพราะความสนุกสนาน ต้องการเรียกร้องความสนใจ และต้องการแสดงพลังอำนาจ (Besag, 1989) ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนหนักใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะส่งผลร้ายหรือความเสียหายต่อตัวเด็กหรือสังคมในอนาคตได้ เพราะผู้ที่มีพฤติกรรมรังแกซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้งจนกลายเป็นนิสัยความเคยชินอาจส่งผลให้เขาโตเป็นผู้ใหญ่ที่หยาบคายน ก้าวร้าว ป่าเถื่อน อันธพาล และในที่สุดอาจกลายเป็นอาชญากร (Farrington, 1993; สมพร สุทัศนีย์, 2530)

พฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในปัจจุบันนับวันจะทวีความรุนแรงและมีรูปแบบที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นตามยุคสมัย หลายคนคิดว่าพฤติกรรมดังกล่าวมาจากการเล่นเกม การรับชมสื่อที่รุนแรง การอบรมเลี้ยงดู เด็กถูกเลี้ยงดูตามยถากรรม ไร้ความห่วงใยเอื้ออาทร มีการทุบตีทารุณ โหดร้าย ครอบครัวยุคใหม่ พ่อแม่มีสุขภาพจิตไม่ดี ติดสุรายาเสพติด และติดการพนัน เป็นต้น (โสภณ สุภาพงษ์, 2548) โดยปัญหาความรุนแรงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงสภาพของสังคมที่มีรากฐานมาจากความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งเด็กที่มีพฤติกรรมรังแกส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง มีความขัดแย้ง และบิดามารดาทำร้ายร่างกายกัน (Ahmed & Braithwaite, 2004) นอกจากนี้ พฤติกรรมการรังแกยังมีสาเหตุที่สำคัญมาจากอิทธิพลของสื่อที่แสดงความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นละครภาพยนตร์ในโทรทัศน์ ซีวีดี และการเล่นเกม ซึ่งทำให้เด็กค่อยซึมซับพฤติกรรมดังกล่าว จนกลายเป็นการเลียนแบบ จนทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมรังแกผู้อื่น (Siegel, 1998) รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นตัวหล่อหลอมพฤติกรรมเด็กให้เข้ากับสังคม อันประกอบด้วย กลุ่มเพื่อน สื่อโทรทัศน์ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ และชุมชนที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดการเรียนรู้และการเลียนแบบพฤติกรรม จนทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น (สมพร สุทัศนีย์, 2547; กฤติกา อองสิน, 2554)

ในขณะที่ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและปัจจัยคุณลักษณะทางจิตก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นได้เช่นกัน ดังผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวและรังแก (ปราณี จันทร์หอม, 2541; กฤติกา อองสิน, 2554) นอกจากนี้ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน ความเชื่ออำนาจภายนอกตน ความตระหนักในตนเอง และความคับข้องใจก็ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่น โดยเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะยอมตามผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Kernis et al., 1989) ความเชื่ออำนาจทั้งภายในและภายนอกมีความสัมพันธ์ทางลบกับความก้าวร้าวรังแกและสามารถทำนายความก้าวร้าวรังแกได้ (จิราภรณ์ อำนาจเถลิงศักดิ์, 2540) การตระหนักในตนเองมีแนวโน้มที่จะมีผลต่อการยับยั้งความก้าวร้าวและพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นได้ (สุพัตรา พันธูวร, 2546) และความคับข้องใจมีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการรังแก (Sarazen, 2002; Sheras, 2002)

จากการศึกษาถึงความชุกของพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า พฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นมีอัตราส่วนที่สูงมากเกือบทุกทวีป เช่น ร้อยละ 56 ของนักเรียนในประเทศแอฟริกาใต้ (Greeff, 2004) ร้อยละ 38 ในประเทศเนเธอร์แลนด์ (Veenstra et al., 2005) ร้อยละ 34 ในประเทศออสเตรเลีย (Ahmed & Braithwaite, 2004) ร้อยละ 30 ในประเทศไนจีเรีย (Egbochuku, 2007) ร้อยละ 22 ในประเทศอิตาลี (Gini, 2008) ร้อยละ 21 ในประเทศแคนาดา (Hawkins et al., 2001) และร้อยละ 20 ในประเทศมาเลเซีย (Wan Salwina et al., 2009) ในขณะที่ผลการศึกษาในประเทศไทยกลับพบว่า ภาพรวมทั้งประเทศนักเรียนจะมีพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นร้อยละ 42 และเมื่อจำแนกตามภูมิภาคปรากฏว่า พบร้อยละ 44 ในภาคเหนือ พบร้อยละ 40 ในภาคกลาง พบร้อยละ 39 ในภาคตะวันตก พบร้อยละ 35 ในตะวันออกเฉียงเหนือ และพบร้อยละ 27 ในภาคใต้ (สมบัติ ตาปัญญา, 2549) นักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่มีพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่น 56.7 (ภัทรา จุลละปิยะ, 2550) นักเรียนในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นร้อยละ 18.5 (Yodprang, 2007) ร้อยละ 32.9 (Laeheem et al., 2008) และมีร้อยละ 20.9 (Laeheem et al., 2009)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่มีพัฒนาการยาวนานพร้อมกับการก่อตั้งชุมชนมุสลิม เนื่องจากศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงเกิดสถาบันการศึกษาของชุมชนมุสลิมขึ้น โดยเริ่มแรกเรียกว่า “ปอเนาะ” แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่ยังคงเอกลักษณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่สอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนาอิสลาม (เกษตรชัย และหิม และคณะ, 2547) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรังแกในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน พบว่า เยาวชนไทยมุสลิมมีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวนร้อยละ 22.3 (เกษตรชัย และหิม และ ดลมนรรัตน์ บากา, 2554) มีพฤติกรรมรุนแรงร้อยละ 20.7

(เกษตรชัย และหิม และ ดลมนรรัตน์ บากา, 2552) และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นการลอบยิง ลอบวางระเบิดเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงประชาชนผู้บริสุทธิ์นั้น ผู้ก่อความไม่สงบมากกว่าร้อยละ 90 เป็นวัยรุ่นมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549) ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษว่านักเรียนมีพฤติกรรมการรังแกอยู่ในระดับใด ปัจจัยลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกหรือไม่ อย่างไร และตัวแปรใดบ้างที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียน โดยผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อใช้ในการป้องกันพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน ก่อนจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนเป็นปัญหาของสังคม และช่วยค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อสร้างสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการรังแก

การรังแกเป็นพฤติกรรมของเด็กเกเร (คนพาล) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าวที่เริ่มต้นด้วยการขบขุดผู้คนอื่นอย่างไม่ยุติธรรมทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก (Greenbaum et al., 1989) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไปทำร้ายร่างกายและทำร้ายจิตใจโดยเจตนาจนทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว ความทุกข์ และได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่มีพลังอำนาจมากกว่าโดยการบีบบังคับผู้มีพลังอำนาจน้อยกว่า และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กคนเดียวกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Farrington, 1993) เป็นพฤติกรรมของคนส่วนน้อยที่ควรพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของคนที่มีความวิตกกังวลไม่ปกติ โดยมักสร้าง

ความรำคาญ ความลำบากใจ และความเดือดร้อนแก่คนรอบข้าง (Marano, 1995) รวมทั้งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่พยายามแสดงถึงอำนาจในการปกครอง การควบคุม และข่มขู่ผู้อื่นให้กลัว (Coloroso, 2002) และเป็นพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่มีรูปร่างใหญ่ แข็งแรง และเรียนไม่ค่อยเก่ง ที่แสดงต่อบุคคลที่มีรูปร่างเล็กกว่า อ่อนแอกว่า เรียนเก่งกว่า และไม่มีทางสู้หรือไม่มีทางป้องกัน แต่อย่างไรก็ตาม เด็กเกเรบางคนกลับเป็นคนที่ประสบความสำเร็จและสร้างชื่อเสียงด้านกีฬาแก่โรงเรียน (Preble, 2003)

ดังนั้น สรุปได้ว่าการรังแก หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลที่มีเจตนาจะให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตราย ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจด้วยคำพูดที่หยาบคายและการล้อเลียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจในการควบคุม

ประเภทของการรังแก

โดยทั่วไปการรังแกสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การรังแกทางร่างกาย เป็นการแสดงพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นอย่างรูปธรรม โดยมักจะมีหลักฐานเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรอยแผล บวม รอยฟอกซ้ำ และรอยเลือด ซึ่งทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย เช่น การตบ ตี แหย่ ชก เตะ กัด ข่วน ถมน้ำลายใส่ และขว้างสิ่งของใส่ เป็นต้น 2) การรังแกทางวาจา เป็นพฤติกรรม การรังแกส่วนใหญ่ที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในทุกสังคม โดยเป็นการแสดงด้วยคำพูดที่ไปทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และจิตใจผู้อื่น เช่น การด่าว่า การเหน็บแนม ใช้วาจาหยาบคาย สบประมาท การล้อเลียน เชื้อชาติ สัญชาติ หน้าตาผิวพรรณ ศาสนา จุดด้อย ความพิการ ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ และผลการเรียน การเฝ้ารบกวนทางเพศ การขูดรีด การโทรศัพท์รบกวน ส่งอีเมล เขียนบันทึก การกล่าวหา ข่าวดื้อ และการขูขบขืนนินทา เป็นต้น และ 3) การรังแกทางสังคม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรุกรานเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นการทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และจิตใจเช่นเดียวกันกับการรังแกทางวาจา เช่น การแสดงการรังเกียจ การไม่ให้ความสนใจ การกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม และการกีดกันไม่ให้เพื่อนคบ (Barone, 2001; Saxon, 2004)

สาเหตุของพฤติกรรมการรังแก

สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รังแกผู้อื่นมี 5 ประการ คือ 1) ความบกพร่องส่วนตัวของเด็ก ได้แก่ ความบกพร่องจากความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ อวัยวะรับสัมผัส และไม่สามารถปรับตัว เป็นต้น จนทำให้เด็กไม่สามารถที่จะเรียนหรือทำกิจกรรมได้ดีเท่ากับเด็กปกติได้ เด็กเหล่านี้จึงเกิดความคับข้องใจ 2) สภาพครอบครัวขาดความอบอุ่น เช่น พ่อแม่หย่าร้างกัน และพ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เด็กมีปัญหาและมักแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่เสมอ 3) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง คือ เด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ จนกลายเป็นเด็กที่ต้องการความรักจากบิดา

มารดาเป็นอย่างมาก เมื่อไม่ได้รับความรักที่ตนต้องการก็จะกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา คือ พยายามเรียกร้องความสนใจ เช่น ส่งเสียงดัง ประพฤติตนเป็นเด็กเกเร เป็นต้น 4) เด็กที่ถูกตามใจหรือถูกถนอมมากเกินไป คือ เด็กที่บิดามารดารักและเอาใจใส่มากเกินไป ก็จะมีพฤติกรรมที่มีปัญหาได้เหมือนกับเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กประเภทนี้มักแสดงออกด้วยการเห็นแก่ตัว ขอบเขะกระระรานผู้อื่น ขอรังแกผู้อื่น และดูถูกคนอื่น และ 5) ความต้องการตำแหน่งทางสังคมหรือความสำเร็จที่ไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กประเภทนี้จะพยายามเรียกร้องความสนใจให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของตน เช่น การวางอำนาจเหนือเพื่อน การแสดงตนเป็นหัวหน้าแก๊ง ก่อความสงบ เป็นต้น (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537)

ทฤษฎีการเลียนแบบ

พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการที่บุคคลเลียนแบบมาจากตัวแบบทั้งหลายในสังคม โดยอาศัยการสังเกต ซึ่งปกติแล้วตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบนั้นมักจะเริ่มต้นมาจากตัวแบบที่มีความใกล้ชิดต่อบุคคลนั้นก่อน เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ครู อาจารย์ เป็นต้น และขยายไปถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงและบุคคลที่ตนชื่นชม เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงตัวแบบที่เป็นเรื่องตามในหนังสือ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ตำนาน หรือตัวแบบจากคำบอกเล่าอีกด้วย ซึ่งการเลียนแบบจัดเป็นการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ความศรัทธาในตัวบุคคลอาจทำให้เกิดการเลียนแบบบุคคลิกท่าทางด้วยความชื่นชม เช่น การเลียนแบบผู้ที่มีชื่อเสียง เป็นต้น โดยทั่วไปการเลียนแบบมักจะเกิดขึ้นเสมอในชีวิตประจำวัน (สุวรี ศิวะแพทย์, 2549) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลได้พบเห็นเหตุการณ์จากการกระทำนั้น ซึ่งเรียกว่า “ตัวแบบ” โดยมนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ ซึ่งทั้งตัวเขาและสภาพแวดล้อมต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ซึ่งตัวแบบมีผลทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมใหม่ ๆ จนสามารถแสดงพฤติกรรมคล้ายกับตัวแบบได้ (Bandura, 1986)

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะทางจิต

1. **ความภาคภูมิใจในตนเอง** เป็นการประเมินตนเองว่าเป็นคนอย่างไร ถ้าบุคคลใดแสดงความรู้สึกว่าตนเองไร้ค่าแสดงว่าเขาเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ แต่ถ้าบุคคลใดแสดงความรู้สึกว่าตนเองสูงแสดงว่าเขาเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง รวมทั้งเป็นการรับรู้ว่าคุณค่าตามที่ได้รับหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการประเมินคุณค่านี้นำไปสู่การยอมรับตนเอง มีความพอใจในตนเอง และมีความสอดคล้องกันระหว่างมโนทัศน์ของตนเองกับจินตนาการส่วนตน (Bandura, 1986; Rice; 1996) เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มีการควบคุมตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่าตามที่ได้รับหรือไม่ อย่างไรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (ธีระ ชัยยุทธยรรยง, 2544) ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง

มองตนเองในด้านบวก ไม่หวั่นไหวต่อคำวิจารณ์หรือการตำหนิจากผู้อื่น มีการยอมรับตนเอง ยอมรับความคิดเห็นจากผู้อื่น ใส่ใจและสามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ สามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ใช้กลไกในการป้องกันตนเองน้อย มักเป็นผู้ริเริ่มสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นก่อน มีความยืดหยุ่นและมีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นกล้าทำงานที่ท้าทายความสามารถ พอใจที่จะใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีความวิตกกังวลน้อย ซึ่งในที่สุดจะเป็นผู้ที่มีความสุขและใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (Coopersmith, 1981)

2. ความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นความเชื่อที่ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับเกิดจากการกระทำของตนไม่ว่าจะเป็นในด้านดีหรือด้านร้าย โดยเชื่อว่าเหตุการณ์หรือความสำเร็จต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง โดยมีการตัดสินใจด้วยตัวเอง ไม่มีสิ่งภายนอกมาควบคุมได้ ไม่เชื่อโชคกลางหรือความบังเอิญ มีความพยายามตั้งใจจริง ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง ไม่ว่าจะล้มเหลวหรือได้รับความสำเร็จ (Strickland, 1977; จิราภรณ์ อำนาจเถลิงศักดิ์, 2540) โดยบุคคลประเภทนี้จะเป็นตัวของตัวเอง มีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจ พยายามปรับปรุงแก้ไข มองเห็นคุณค่าของตนเอง สามารถปรับตัวได้ดี และยากที่จะถูกชักชวนให้เชื่อตามโดยไม่มีเหตุผล (วณิชชา ฤกษ์ศิริ, 2540)

3. ความเชื่อภายนอกตน เป็นความเชื่อที่ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นขึ้นกับสาเหตุต่าง ๆ จากภายนอก เช่น โชคชะตา ความบังเอิญ ผู้มีอำนาจ และคนอื่น ๆ (Strickland, 1977; จิราภรณ์ อำนาจเถลิงศักดิ์, 2540) และเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉื่อยชาและขาดความกระตือรือร้น ไม่พยายามแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ต่ำ วิตกกังวลสูง และเป็นบุคคลที่แสวงหาสิ่งที่ดีกว่ามีอิทธิพลต่อตนเอง สามารถรับคำแนะนำได้ง่าย (วณิชชา ฤกษ์ศิริ, 2540)

4. ความตระหนักในตนเอง เป็นภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ ความสำนึก และประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าและตระหนักถึงความสำคัญที่ตนเองมี รวมทั้งเป็นสภาวะตื่นตัวของจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นการรับรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร คิดอะไร รู้สึกอย่างไร รวมทั้งสามารถประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ โดยผู้ที่มีความตระหนักในตนเองจะต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักและเข้าใจในอารมณ์ของตน คือ รู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไรและเพราะอะไรจึงมีความรู้สึกแบบนี้ ต้องรู้ว่าความคิด ความรู้สึก และการกระทำนั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร ต้องรู้ว่าความรู้สึกของตนมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างไร และต้องประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง รู้ว่าตนมีจุดแข็งและจุดอ่อนอะไรบ้าง พยายามพัฒนาจุดแข็งให้แข็งยิ่งขึ้น และเปลี่ยนจุดอ่อนที่มีอยู่ให้กลายเป็นจุดแข็ง (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544)

5. **ความคับข้องใจ** เป็นสภาวะที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมาย แต่มีสิ่งหนึ่งมาขัดขวางไม่ให้ไปถึงจุดหมาย จึงทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการรังแกเพื่อตอบสนองของความคับข้องใจ ดังผลการศึกษาที่พบว่า ความคับข้องใจจะก่อให้เกิดการรังแกเสมอและการรังแกทุกครั้งจะเกิดจากความคับข้องใจ ซึ่งเมื่อเราเกิดความคับข้องใจเราอาจทำอะไรไม่ได้เลย บางครั้งเราตำหนิตัวเอง คิดที่จะแก้แค้น และพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค เพื่อเป็นการตอบสนอง (Dollard & Miller, 1939) ถ้าบุคคลใดมีความคับข้องใจสูงก็มีแนวโน้มที่จะแสดงการรังแกสูง แต่บางครั้งก็ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมการรังแกได้โดยตรง เมื่อมีสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าปรากฏอยู่ เช่น ผู้บังคับบัญชาบอกผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเป็นผู้ตัดสินใจไม่ได้ 2 ชั้น เขาก็ต้องระงับความโกรธไว้ เพราะเขาอาจถูกไล่ออกได้ ถ้าไปก้าวร้าวรังแกกับผู้บังคับบัญชา (นีออน พิณประดิษฐ์, 2541) ความคับข้องใจเป็นรากฐานของพฤติกรรมรังแก แต่จะแสดงออกมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์กระตุ้น กล่าวคือ ลักษณะภายในบุคคลกับสถานการณ์กระตุ้นต้องสัมพันธ์กัน ถ้าเกิดความคับข้องใจน้อยแต่มีสถานการณ์กระตุ้นมากก็เกิดการรังแกได้ แต่ถ้าเกิดความคับข้องใจมาก แต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อยก็ไม่เกิดการรังแก (Berkowitz, 1989)

แนวคิดปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

1. **การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน** เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่มีการยึดถือคำสั่งหรือกฎข้อบังคับของพ่อแม่เป็นกฎเหล็ก มีการสั่งห้ามมิให้ลูกสอบถามหรือถกเถียง และเมื่อลูกกระทำผิดต้องถูกลงโทษ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงโทษทางกายที่ไม่มีคำอธิบายใด ๆ ทั้งสิ้น บางครั้งลูกจะมีความรู้สึกที่ว่าพ่อแม่ก้าวร้าวเรื่องของตน ทำให้ตนรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของพ่อแม่ และพ่อแม่มักใช้คำพูดที่ทำให้รู้สึกผิดและอาย พ่อแม่จะห่างเหิน ไม่แสดงอารมณ์ผูกพันกับลูก แสดงความรักและความทะนุถนอมน้อย มีความคาดหวังให้ลูกมีวุฒิภาวะสูง การสื่อสารระหว่างพ่อแม่ลูกมีน้อย ไม่ค่อยสื่อความคิดหรือความรู้สึกกัน เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะมีการควบคุมตนเองสูง ฟังตนเองได้บ้าง ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด แม้ตัวเด็กคิดว่าไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้อง ขอบสันโดษมักจะไม่พอใจหรือกังวลในสิ่งที่ทำไปแล้ว (Darling & Steinberg, 1993; จิตตินี แสงจันทร์, 2551)

2. **การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย** เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีความเข้มงวดในแง่ของการตั้งกฎเกณฑ์ ตั้งขีดจำกัดและรักษากฎ แต่ต่างจากพ่อแม่แบบเข้มงวดกวดขันตรงที่ว่า ยินดีรับฟังเหตุผล รับฟังคำเรียกร้อง และรับฟังคำถามของลูก ให้ลูกทำตามโดยพิจารณาความต้องการของลูก ความต้องการของผู้ปกครอง และความต้องการของสังคมไปพร้อม ๆ กัน ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลไปพร้อมกับการอบรมสั่งสอน การลงโทษไม่ใช่การลงโทษทางกาย เมื่อทำดีก็จะได้รับคำชมเชย การอบรมสั่งสอนจะทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเองและปฏิบัติตามแนวทางของสังคม พ่อแม่ประเภทนี้คาดหวังให้ลูกมีวุฒิภาวะเช่นกัน แต่พ่อแม่ประเภทนี้สื่อความคิด สื่อความรู้สึกกับลูกแบบทะนุถนอม

(Darling & Steinberg, 1993; จิตตินี แสงจันทร์, 2551)

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มักตามใจลูก ไม่บังคับควบคุมหรือตั้งกฎเกณฑ์ในบ้าน ไม่ใช่อำนาจ มักจะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าเผด็จการแม่ลูกขัดขึ้นก็จะตามใจ จนทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคง ฟังตนเองและควบคุมตนเองได้น้อย พ่อแม่ไม่ตั้งข้อเรียกร้องจากลูกถึงแม้จะไม่พอใจก็เก็บความรู้สึกไว้ มีการยอมรับลูก และสื่อความรู้สึกกับลูก ตั้งความหวังเกี่ยวกับบุคลิกภาวะของลูกน้อย เพราะคิดว่าตัวเองช่วยลูกได้ตลอดเวลา ตัวเองไม่ต้องรับผิดชอบว่าลูกออกมาจะเป็นอย่างไร คือ เลี้ยงแบบรักแล้วปล่อยไปตามชะตากรรม วินัยก็ไม่มี กฎเกณฑ์ก็ไม่มี แม่ลูกขัดขึ้นก็ตามใจเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้รู้สึกไม่มั่นคง ฟังตนเองได้น้อย และควบคุมตนเองได้น้อย (Darling & Steinberg, 1993; จิตตินี แสงจันทร์, 2551)

แนวคิดปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง

1. อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับสังคม โดยการคบเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญมากและมีอิทธิพลต่อตัวเขา เมื่อเด็กได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็จะสร้างกิจกรรมและสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม (สุพล วังสินธุ์, 2529) กลุ่มเพื่อนเป็นวัฒนธรรมย่อยที่สอนให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รู้จักช่วยเหลือตนเองได้ ต้องการความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ต้องการอิสระมากขึ้น ตลอดจนพัฒนาการทางสติปัญญาพัฒนาขึ้นจนถึงระดับเข้าใจว่าการปฏิบัติตนของพ่อแม่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และเริ่มรู้ว่าพ่อแม่ใช้อำนาจบังคับให้ทำสิ่งต่าง ๆ มากเกินไปเคร่งครัดวินัยมากเกินไป ขาดการยอมรับหรือบางครั้งทอดทิ้งให้เด็กแก้ปัญหาเอง การรับรู้เช่นนี้ทำให้เด็กคับข้องใจจึงหันไปหากกลุ่มเพื่อน (สมพร สุทัศนีย์, 2530) ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มเพื่อนสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเด็กได้ เช่น ให้การยอมรับและความเป็นเจ้าของ ให้ประสบการณ์ และหารางวัลสนองความต้องการได้ (Laeheem et al., 2009; จิตตินี แสงจันทร์, 2551)

2. อิทธิพลความรุนแรงของสื่อมวลชน (สื่อโทรทัศน์ และเกม) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะเด็กมีเวลาพบปะ พูดคุยกับเพื่อนน้อยลง ซึ่งเด็กจะเกิดการเรียนรู้แบบแผนพฤติกรรมในสังคมผ่านสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อความรู้ ทักษะคิด และการกระทำของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังผลการศึกษาที่ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่ความรู้ ค่านิยม และทักษะคิด จนกระทั่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นสื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์และเกมมีอิทธิพลต่อเด็กมาก เพราะเด็กชอบเลียนแบบและแสวงหาสิ่งแปลกใหม่น่าตื่นเต้น จนเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการรังแก (วิณี ชิดเชิดวงศ์, 2537; Laeheem et al., 2009)

3. อิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดและให้ประสบการณ์ตรงกับเด็ก เด็กจะซึมซับพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ในชุมชนที่อยู่อาศัยโดยไม่รู้ตัวและเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ๆ โดยทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าในอันที่จะทำให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลนั้น ๆ และเป็นผลรวมของการกระตุ้นจากสิ่งเร้าที่บุคคลได้รับ และมีผลกระทบต่อบุคคลนั้นตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งเสียชีวิต รวมทั้งมีอิทธิพลต่อความเจริญงอกงามหรือความเสื่อมต่อพัฒนาการของบุคคลได้เป็นอย่างดี สิ่งแวดล้อมรอบบ้านที่มีส่วนสัมพันธ์กับเด็ก เช่น บ้านของเด็กเล่นการพนัน แหล่งสลัม ความรุนแรงของครอบครัว ยาเสพติด สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมเด็กมากเพราะเด็กมักจะทำตามแบบอย่างสังคมที่อยู่อาศัยอยู่ (เกษตรชัย และหิมี และดลมนรรัตน์ บากา, 2552; 2553)

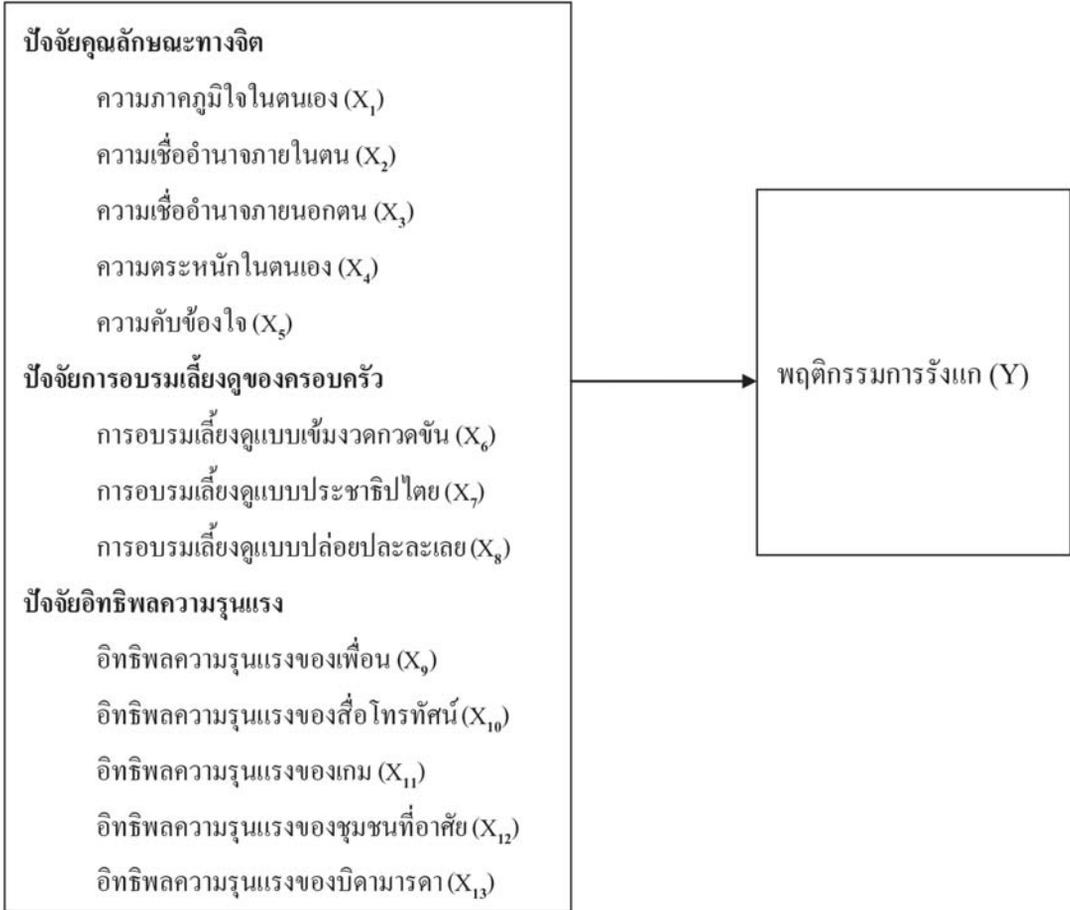
4. อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา เป็นการแสดงพฤติกรรมในเชิงลบต่อกันอย่างรุนแรงกว่าปกติอันเกิดจากความรู้สึกไม่พึงพอใจหรือเกิดจากอารมณ์ที่ไม่ปกติอื่น ๆ ที่สั่งสมมา รวมทั้งประสบการณ์และกระบวนการคิดของบุคคลในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีพัฒนาการมาจากการเกิดความขัดแย้งกัน (Malley-Morrison, 2004) มีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการมีประสบการณ์ความรุนแรงในวัยเด็ก นิสัยที่ดื้อรั้น ใจร้อน โมโหง่ายและบ่อย ไม่สามารถควบคุมความโกรธได้ หวาดระแวง พุดจาไม่เหมาะสม วิตกกังวลสูง ชอบเก็บตัว เป็นคนเคร่งครัดไม่ยอมผ่อนปรน เชื้อคนง่าย และชอบดื่มสุรา (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2554) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมระยะยาวได้ โดยเด็กในครอบครัวที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงต่อกันทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และซึมซับความรุนแรง และทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกเร และไม่ตั้งใจเรียน (ธัญญา พรหมรักษ์, 2550)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการรังแกเป็นการกระทำที่แสดงออกต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเดือดร้อนทั้งทางกายและจิตใจด้วยการใช้กำลัง และวาจาที่ไม่เหมาะสม โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) พฤติกรรมการรังแก หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำในลักษณะที่รุนแรงต่อผู้อื่น โดยมีจุดมุ่งหมายในการทำร้ายร่างกายและจิตใจหรือทำให้บาดเจ็บทางร่างกายหรือเจ็บใจ โดยการบังคับขู่เข็ญ คุกคาม ทุบตี จำกัดกีดกันเสรีภาพทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้มีข้อความวัดพฤติกรรมกรรมการรังแกในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 26 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากไม่เคย นาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 6 ครั้ง) ค่อนข้างบ่อย (6-10 ครั้ง) บ่อยครั้ง (11-15 ครั้ง) และเป็นประจำ (16 ครั้งขึ้นไป) โดยให้คะแนน 1, 2, 3, 4, และ 5 ตามลำดับ (เกษตรชัย และหิมา ดลมนรรัตน์ บากา, 2552; 2553) ตัวอย่างเช่น ฉันเคยเอาปมด้อยของผู้อื่นมาพูดเป็นเรื่องสนุก ฉันเคยตำว่าเพื่อนที่ฉันไม่ชอบ และ ฉันจะเดินชนคนที่ยืนขวางทางฉัน เป็นต้น

2) ปัจจัยคุณลักษณะทางจิต หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก ที่มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน โดยใช้แบบ สอบวัดจำนวน 27 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 น้อยที่สุด ถึง 5 มาก ที่สุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

2.1) ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ลักษณะความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองและ สามารถประเมินคุณค่าของตนเองในด้านความสำคัญ ความสามารถ ความมีคุณค่า และความมี ประโยชน์ต่อสังคม จนทำให้ตนเองเกิดความชื่นชม พึงพอใจในตนเอง ยอมรับนับถือตนเอง มีความ เชื่อมั่นในตนเอง และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่น ว่าสามารถทำงานได้ดีกว่าผู้อื่น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองเป็นคนที่เรียนเก่งที่สุดในห้อง และข้าพเจ้า เป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน เป็นต้น

2.2) ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ลักษณะความรู้สึกของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งที่ เกิดขึ้นกับตนหรือสิ่งที่ตนได้รับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวเกิดจากการกระทำหรือความสามารถ ของตนเอง และตนสามารถควบคุมได้ โดยมีข้อคำถาม 6 ข้อ เช่น ข้าพเจ้าเรียนได้เกรดดีเพราะ ความขยันหมั่นเพียร ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนที่ทำดียอมได้ดีและทำชั่วต้องได้ไม่ดี และครูชื่นชมข้าพเจ้า เพราะเป็นคนเรียบร้อยมีระเบียบวินัย เป็นต้น

2.3) ความเชื่ออำนาจภายนอกตน หมายถึง ลักษณะความรู้สึกของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งที่ เกิดขึ้นกับตนหรือสิ่งที่ตนได้รับทั้งด้านดีหรือด้านร้ายเกิดจากอิทธิพลภายนอกที่ตนไม่สามารถควบคุม ได้ และไม่ได้เป็นผู้กระทำเอง แต่มาจากการกำหนดมาจากพระเจ้า (อัลลอฮ) หรือมาจากสภาพ แวดล้อมรอบตัว โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น อัลลอฮทรงกำหนดแนวทางการดำเนินการของมุสลิม สิ่งแวดล้อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับนิสัยใจคอของมนุษย์ และยามที่ต้องทุกข์ยากลำบาก เพราะอัลลอฮทรง ทดสอบ เป็นต้น

2.4) ความตระหนักในตนเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่รู้เท่าทันและรู้สาเหตุของ อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ทำให้เข้าใจตนเอง มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ รู้จักตนเองทั้งในด้านดีและด้านเสีย ประเมินตนเองได้ตรงความเป็นจริง ยอมรับความเป็นจริง และมีความมั่นใจในตนเอง โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น ข้าพเจ้ารู้จุดบกพร่องที่ตนเองควรแก้ไขเสมอ ข้าพเจ้าเป็นบ่าวที่ต้องเคารพและสักการะ อัลลอฮ และข้าพเจ้ากระทำการใด ๆ โดยใช้สติไตร่ตรองรอบคอบ เป็นต้น

2.5) ความคับข้องใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่สามารถตอบสนองความ ต้องการของตนเองได้ ไม่สามารถที่จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปได้ดังใจที่ปรารถนา อาจเป็นเพราะ มีอุปสรรคหรือมีความขาดแคลนบางอย่าง มีผลทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจหรือความคับข้องใจ โดยมี ข้อคำถาม 6 ข้อ เช่น ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดเมื่อเพื่อนไม่ยอมเล่นด้วย ข้าพเจ้ามักโมโหถ้าเพื่อนมา ระบายอารมณ์การทำงาน และข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดเมื่อครูให้อยู่ในห้องให้เรียบร้อย เป็นต้น

3) ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง องค์กรปกครองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอด การอบรมสั่งสอน และการขัดเกลาทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานทางสังคมโดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับนักเรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถาม จำนวน 16 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากไม่เคย นาน ๆ ครั้ง ค่อนข้างบ่อย บ่อยครั้ง และเป็นประจำ โดยให้คะแนน 1, 2, 3, 4, และ 5 ตามลำดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง ลักษณะการอบรมสั่งสอน แนะนำ และดูแลให้นักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และห้ามมิให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ผิดมาตรฐานทางสังคม โดยนักเรียนจะถูกทำโทษถ้าไม่ปฏิบัติและละเลยการปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันได้ โดยมีคำถาม 5 ข้อ เช่น พ่อแม่บังคับให้ทำตามคำสั่งและกฎระเบียบที่วางไว้ พ่อแม่มักลงโทษเสมอ ถ้าข้าพเจ้าทำผิดกฎระเบียบ และข้าพเจ้าต้องกลับบ้านตามเวลาที่พ่อแม่กำหนด เป็นต้น

3.2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะการอบรมสั่งสอน แนะนำ และดูแลให้นักเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว โดยนักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึก และสามารถกระทำการต่าง ๆ ตามที่สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับและตกลงกัน ซึ่งข้อคำถามด้านนี้มีจำนวน 6 ข้อ เช่น ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของครอบครัว พ่อแม่อธิบายถึงผลเสียของพฤติกรรมที่ควรทำ และข้าพเจ้าเสนอเมนูอาหารประจำวันของครอบครัวได้ เป็นต้น

3.3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ลักษณะการขาดการอบรมสั่งสอน การแนะนำ การดูแลเอาใจใส่ ขาดการสนใจ และไม่ช่วยเหลือนักเรียนเมื่อยามจำเป็น รวมทั้งการตำหนิติเตียน วิพากษ์วิจารณ์ และลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อนักเรียนทำความผิด ข้อคำถามด้านนี้มีจำนวน 5 ข้อ เช่น พ่อแม่ไม่เข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของข้าพเจ้า พ่อแม่ไม่สนใจพฤติกรรมและผลการเรียนของข้าพเจ้า และพ่อแม่ไม่สอบถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนและการทำกิจกรรม เป็นต้น

4) ปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง หมายถึง องค์กรปกครองที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความรุนแรงทั้งทางด้านเพื่อน ด้านสื่อเกมและโทรทัศน์ ด้านสภาพชุมชน และด้านครอบครัวของนักเรียน ที่มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน โดยใช้แบบสอบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ จาก 1 ไม่เคย ถึง 5 เป็นประจำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

4.1) อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน หมายถึง ลักษณะการแสดงพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกที่มีความรุนแรงของกลุ่มเพื่อนที่ปฏิบัติกับนักเรียนหรือการที่นักเรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ ทั้งที่เป็นการแสดงแบบอย่างให้เห็นและการที่เพื่อนให้แรงเสริมทางบวกและทางลบ โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น เพื่อนมักชวนข้าพเจ้าไปแค้นผู้ที่รังแก เพื่อนในกลุ่มเพื่อนมักชวนข้าพเจ้าไปทำร้ายร่างกายผู้ที่อ่อนแอกว่า และเพื่อนในกลุ่มมักมีเรื่องทะเลาะชกต่อยกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นต้น

4.2) อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ หมายถึง ระดับการรับชมรายการการ์ตูนละคร และภาพยนตร์ในโทรทัศน์ที่นักแสดงได้แสดงตามบทบาทที่สื่อถึงพฤติกรรมรุนแรง เช่น การด่าว่า ทะเลาะตบตี ต่อสู้ รบราฆ่าฟัน ชกต่อย กัดขี้นมเหง ไข้วจาไม่สุภาพ หยาบคาย และได้เถียงกัน เป็นต้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีผลต่อการเลียนแบบ จนทำให้มีการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน โดยมีข้อคำถาม 6 ข้อ เช่น ข้าพเจ้ามักดูละครภาพยนตร์ที่มีการยิงต่อสู้กับผู้ร้าย ข้าพเจ้าดูภาพยนตร์เกี่ยวกับสงครามและฆาตกรรม และข้าพเจ้าชอบดูการ์ตูนที่มีพลังวิเศษที่ทำร้ายและต่อสู้ เป็นต้น

4.3) อิทธิพลความรุนแรงของเกม หมายถึง ระดับการเลือกเล่นเกมที่มีลักษณะการสื่อถึงความรุนแรง เช่น เกมการต่อสู้ เกมการชกต่อย เกมยิง เกมสู้รบ เกมสงครามอวกาศ และอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเลียนแบบ จนทำให้มีการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน โดยมีคำถาม 6 ข้อ เช่น ข้าพเจ้าชอบเล่นเกมการต่อสู้และการชกต่อย ข้าพเจ้ามักเล่นเกมเครื่องบินรบในอวกาศ และข้าพเจ้าเล่นเกมสงครามเดือด เป็นต้น

4.4) อิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะและสภาพของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ที่แวดล้อมด้วยปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงหรือเหตุการณ์ความรุนแรงและสื่อถึงความรุนแรง เช่น การทะเลาะตบตีหรือทำร้ายร่างกายของชาวบ้าน และการชนวิว ปลูกัด และไถ่ชนภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเลียนแบบ จนทำให้มีการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น ชุมชนของข้าพเจ้ามักมีการแข่งขันไถ่ ชุมชนของข้าพเจ้ามักมีการแข่งขันวิว และในชุมชนมักทะเลาะตบตีกัน เป็นต้น

4.5) อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา หมายถึง การที่เด็กได้รับรู้ ได้เห็น และอยู่ในเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่พ่อแม่แสดงความรุนแรงต่อกัน เช่น การด่าว่า ไข้วจาไม่สุภาพ หยาบคาย ได้เถียง ทะเลาะ ตบตี และทำร้ายร่างกายกัน เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเลียนแบบ จนทำให้มีการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน โดยมีข้อคำถาม 5 ข้อ เช่น พ่อแม่มักจะทะเลาะกันเมื่อมีเรื่องขัดใจกัน ถ้าพ่อแม่ทะเลาะกันมักมีการตบตีและทำร้ายกัน และเมื่อพ่อแม่โกรธและอึดอัดใจมักจะสายสิ่งของ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1,950 คน โดยเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาดตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2553) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน ปรากฏว่ามี 29 โรงเรียน 2) โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียน 501-1,500 คน ปรากฏว่ามี 15 โรงเรียน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียนมากกว่า 1,500 คน ปรากฏว่ามี 5 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 เลือกโรงเรียนในแต่ละขนาดตามสัดส่วน (ใหญ่ 5: กลาง 15: เล็ก: 29) ได้โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 3 โรงเรียน และขนาดเล็ก 6 โรงเรียน โดยเลือกแบบสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

ขั้นที่ 3 กำหนดช่วงชั้นนักเรียนออกเป็น 2 ช่วงชั้น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ คือ ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) แล้วเก็บข้อมูลช่วงชั้นละร้อยละ 50 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

ขั้นที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้าย โดยเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการพัฒนาเครื่องมือ

ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 ปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ดัดแปลงมาจาก สุพัตรา พันธูวร (2546) และการีมะห์ และหีม (2552) ตอนที่ 3 ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ดัดแปลงมาจากจิตตินี แสงจันทร์ (2551) และกฤติกา อองสิน (2554) ตอนที่ 4 ปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง ดัดแปลงมาจากการีมะห์ และหีม (2552) และกฤติกา อองสิน (2554) และตอนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการรังแก ดัดแปลงมาจากการีมะห์ และหีม (2552) และ Laeheem (2009)

โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคุณลักษณะที่ต้องการวัด แล้วสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ 2) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดแต่ละด้าน และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพราะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด (เกษตรชัย และหีม, 2553) ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และ 3) นำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 ชุด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำและใช้การทดสอบที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 3.235 ถึง 8.682 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งหมดฉบับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .875 และค่าความเชื่อมั่นด้านปัจจัยคุณลักษณะทางจิตเท่ากับ .856 ด้านปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเท่ากับ .843 ด้านปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงเท่ากับ .834 และด้านพฤติกรรมมารีการรังแกเท่ากับ .872

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกับนักวิจัยผู้ช่วยซึ่งมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลมาแล้วหลายเรื่อง โดยจะเน้นนักวิจัยในพื้นที่ที่จะเก็บข้อมูลเป็นหลัก โดยจะมีการจัดอบรมนักวิจัยผู้ช่วยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) โดยวิเคราะห์หาข้อมูลภาคบรรยายโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง กับพฤติกรรมมารีการรังแกโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และสร้างสมการถดถอยพหุคูณที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมมารีการรังแก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้เกณฑ์สำหรับการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของตัวพยากรณ์ทั้ง 13 ตัว และตัวแปรเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best (1981) กล่าวคือ “1.00-1.49” หมายถึง น้อยที่สุด “1.50-2.49” หมายถึง น้อย “2.50-3.49” หมายถึง ปานกลาง “3.50-4.49” หมายถึง มาก และ “4.50-5.00” หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาจำนวน 1,950 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.1) มีอายุตั้งแต่ 12 ปีถึง 18 ปี มีอายุเฉลี่ย 15.1 ปี โดยกลุ่มที่มีอายุ 14-16 ปีมีมากที่สุด (ร้อยละ 38.8) รองลงมาคืออายุ 17 ปีขึ้นไป

(ร้อยละ 31.8) และอายุ 13 ปีลงมา (ร้อยละ 29.4) ตามลำดับ และเป็นนักเรียนประเภทไปกลับ (ร้อยละ 62.5) มากกว่านักเรียนอยู่ประจำ (ร้อยละ 37.5)

ข้อมูลตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พฤติกรรมการรังแกของนักเรียน (Y) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาที่มีพฤติกรรมกรังแกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78) จากการวิเคราะห์ตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยคุณลักษณะทางจิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาที่มีความคับข้องใจ (X_5) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70) รองลงมา คือ มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (X_3) ความเชื่ออำนาจภายในตน (X_2) ความตระหนักในตนเอง (X_4) และความภาคภูมิใจในตนเอง (X_1) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41, 3.39, 3.36 และ 3.35 ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบว่า นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_8) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86) รองลงมา คือ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_7) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_9) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และ 3.10 ตามลำดับ และตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง พบว่า นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาได้รับอิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อาศัย (X_{12}) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82) รองลงมา คือ ได้รับอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X_{13}) และอิทธิพลความรุนแรงของเกม (X_{11}) ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และ 3.71 ตามลำดับ รวมทั้งได้รับอิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X_{10}) และอิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X_9) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และ 3.33 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ค่ำเฉลย ค่ำส่วนเบยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณท์และตัวพยากรณ์

ตัวแปร	Mean Score	S.D.	ระดับ
ตัวแปรเกณท์			
พฤตกรรมการรังแก (Y)	2.78	0.67	ปานกลาง
ปัจจัยคุณลักษณะทางจิต			
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X ₁)	3.35	0.46	ปานกลาง
ความเชื่ออำนาจภายในตน (X ₂)	3.39	0.40	ปานกลาง
ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (X ₃)	3.41	0.38	ปานกลาง
ความตระหนักในตนเอง (X ₄)	3.36	0.47	ปานกลาง
ความคับข้องใจ (X ₅)	3.70	1.03	มาก
ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว			
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X ₆)	3.10	1.02	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X ₇)	3.43	1.08	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X ₈)	3.86	1.05	มาก
ปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง			
อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X ₉)	3.33	0.77	ปานกลาง
อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X ₁₀)	3.46	0.96	ปานกลาง
อิทธิพลความรุนแรงของเกม (X ₁₁)	3.71	0.93	มาก
อิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อาศัย (X ₁₂)	3.82	1.01	มาก
อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X ₁₃)	3.80	1.03	มาก

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิตกับพฤตกรรมการรังแก

ความคับข้องใจ (X₅) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤตกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .91$, 95% Confidence Interval = .90, .92) ส่วนความภาคภูมิใจในตนเอง (X₁) ความเชื่ออำนาจภายในตน (X₂) ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (X₃) และความตระหนักในตนเอง (X₄) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤตกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมกรรมการร่าง

ปัจจัยคุณลักษณะทางจิต	r	p-value	95% Confidence Interval
ความภาคภูมิใจในตนเอง (X_1)	.01	.584	-.03, .06
ความเชื่ออำนาจภายในตน (X_2)	.01	.761	-.04, .05
ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (X_3)	-.01	.636	-.06, .03
ความตระหนักในตนเอง (X_4)	.04	.084	-.01, .08
ความคับข้องใจ (X_5)	.91	.000	.90, .92

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมกรรมการร่าง

ตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 ตัวแปรต่างก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการร่างของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .66$, 95% Confidence Interval = .63, .68) รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .60 (95% Confidence Interval = .57, .62) และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_8) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .91 (95% Confidence Interval = .90, .92) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมกรรมการร่าง

ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	r	p-value	95% Confidence Interval
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_6)	.66	.000	.63, .68
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_7)	.60	.000	.57, .62
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_8)	.55	.000	.51, .58

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมกรรมการร่าง

ตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงทั้ง 5 ตัวแปรต่างก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการร่างของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X_{13}) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .90$, 95% Confidence Interval = .89, .91) รองลงมา คือ อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X_{10}) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .61 (95% Confidence Interval = .58, .64) อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X_9) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .58 (95% Confidence Interval = .55, .61) อิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อาศัย (X_{12}) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .49 (95% Confidence Interval = .46, .51) และอิทธิพลความรุนแรงของเกม (X_{11}) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .48 (95% Confidence Interval = .45, .51) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมมารร้าย

ปัจจัยอิทธิพลความรุนแรง	r	p-value	95% Confidence Interval
อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X ₉)	.58	.000	.55, .61
อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X ₁₀)	.61	.000	.58, .64
อิทธิพลความรุนแรงของเกม (X ₁₁)	.48	.000	.45, .51
อิทธิพลความรุนแรงของชุมชนที่อาศัย (X ₁₂)	.49	.000	.46, .51
อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X ₁₃)	.90	.000	.89, .91

ปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมมารร้ายของนักเรียน

จากการสร้างแบบจำลองการถดถอยที่ดีที่สุด โดยวิธีการแบบขั้นบันได (Stepwise Method) ปรากฏว่าได้ตัวพยากรณ์ 5 ตัวที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมมารร้ายของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และประสิทธิภาพของการพยากรณ์มีค่าร้อยละ 86.2 ซึ่งตัวพยากรณ์ทั้ง 5 ตัว คือ ความคับข้องใจ (X₅) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X₆) และอิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X₉) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมมารร้ายของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X₁₀) และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X₁₃) มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมมารร้ายของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมารร้ายมากที่สุด คือ ความคับข้องใจ (X₅) และตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมารร้ายต่ำที่สุด คือ อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X₁₃) รายละเอียดดังตารางที่ 5

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์พฤติกรรมมารร้ายของนักเรียนในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y}_y = 1.69X_5 + 0.08X_6 + 0.08X_9 - 0.10X_{10} - 1.16X_{13} - 0.24$$

ตารางที่ 5: รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมมารร้ายของนักเรียน

Predictor Variables	B	S.E.	P-value	95% CI
ความคับข้องใจ (X ₅)	1.69	0.08	.000	1.53, 1.85
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X ₆)	0.08	0.02	.000	0.04, 0.12
อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X ₉)	0.08	0.16	.000	-1.23, 0.39
อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X ₁₀)	-0.10	0.02	.000	-0.14, -0.06
อิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X ₁₃)	-1.16	0.09	.000	-1.34, -0.98
ค่าคงที่	-0.24	0.04	.000	-0.32, -0.16

Multiple R-squared: .862,

Residual Standard Error: .246

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่าตัวพยากรณ์ที่สามารถพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา มีจำนวน 5 ตัว คือ ความคับข้องใจ (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_6) อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน (X_9) อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ (X_{10}) และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา (X_{13}) ซึ่งตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรังแกสูงที่สุด คือ ความคับข้องใจ (X_5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความคับข้องใจของนักเรียนเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียน ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีความคับข้องใจมักเป็นผู้ที่มีอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการไม่สามารถทำตามที่ใจปรารถนา และไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ นักเรียนมักประสบปัญหาอุปสรรคบางอย่าง ประสบปัญหาความขาดแคลนบางอย่าง และประสบความล้มเหลว จนทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจหรือความคับข้องใจ และเมื่อความคับข้องใจดังกล่าวมีการสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้นักเรียนต้องพยายามหาแนวทางในการระบายอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้น ในที่สุดก็มีการแสดงพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นหรือแสดงความก้าวร้าวต่อสิ่งที่มีขัดขวางนั้นเพื่อตอบสนองความคับข้องใจ ดังที่ Dollard & Miller (1939) และ นีออน พินประดิษฐ์ (2541) ศึกษา พบว่า ความคับข้องใจเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการถูกขัดขวางไม่ให้บรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ และเมื่อคนเกิดความคับข้องใจซึ่งถูกสะสมไว้ทีละเล็กทีละน้อย ในที่สุดทำให้เกิดพฤติกรรมความก้าวร้าวและไปรังแกผู้อื่นได้ มุกดา ศรีรงค์ (2540) ได้กล่าวว่า ความคับข้องใจของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการรังแกและพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการรังแกมักเกิดจากการที่สิ่งต่าง ๆ มากกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกและจิตใจของนักเรียน เช่น ความคิดที่จะโกรธ คำพูด การกระทำ และท่าทางของผู้อื่น เป็นต้น ในขณะที่สมพร สุทัศน์ย์ (2530) ศึกษา พบว่า พฤติกรรมกรรมการรังแกกันของนักเรียนมีสาเหตุสำคัญเกิดจากการที่นักเรียนคนนั้นถูกลั่นแกล้งหรือโดนรังแกมาก่อน เกิดจากความกลัวและเก็บอารมณ์ เกิดจากการได้รับความไม่ยุติธรรม เกิดจากการรบกวนหรือการต่อสู้อัน และเกิดจากความไม่แน่ใจในเรื่องต่าง ๆ หรือเข้าใจเรื่องราวไม่แจ่มชัด จนในที่สุดก็สะสมทำให้เกิดความคับข้องใจขึ้นมาอันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่นในที่สุด และพรทิพย์ อินทรโชติ (2536) รายงานว่าสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีปัญหาและมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นคือความบกพร่องส่วนตัวของเด็ก เช่น ความบกพร่องที่เกิดขึ้นมาจากการที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและเพื่อน และความบกพร่องทางอารมณ์ที่ฉุนเฉียว โมโห และโกรธง่าย จนไม่สามารถที่จะเรียนหรือทำกิจกรรมได้ดีเท่ากับเด็กปกติทั่วไป อันส่งผลให้เด็กเหล่านี้เกิดความคับข้องใจแล้วมีพฤติกรรมกรรมการรังแกผู้อื่น

นอกจากนี้ Baron (1996) และ แสงสุรีย์ สำอางค์กุล (2539) ยังรายงานอีกว่าพฤติกรรม การรังแกผู้อื่นเกิดจากแรงกระตุ้นของเหตุการณ์ภายนอก และความคับข้องใจก็เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ อันเป็นสาเหตุของพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น พฤติกรรมมารังแกผู้อื่นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมี แรงขับในการแสดงพฤติกรรมที่คล้ายกับแรงกดดันของน้ำที่อยู่ในภาตมน้ำที่กำลังเดือด ถ้าพลังความ คับข้องใจสะสมมากขึ้นต้องมีการระบายออกมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการอีกหลาย ท่านที่ศึกษา พบว่า ภาวะคับข้องใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น โดยความคับข้องใจ สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบและรูปแบบหนึ่ง คือ พฤติกรรมมารังแกผู้อื่น (Berkowitz, 1989; Olweus, 1995; Woods & White, 2005; นีออน พิณประดิษฐ์, 2541; สุพัตรา พันธูวร, 2546; การิมะห์ และหิม, 2552) รากฐานของคนที่มีพฤติกรรมมารังแกนั้นเกิดจากความ คับข้องใจ แต่จะแสดงพฤติกรรมมารังแกออกมาอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์กระตุ้นที่จะทำ ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว กล่าวคือ ลักษณะภายในของบุคคลกับสถานการณ์กระตุ้นจะต้องสัมพันธ์กัน ถ้าเกิดความคับข้องใจน้อยแต่มีสถานการณ์กระตุ้นมากก็แสดงพฤติกรรมมารังแกได้ และถ้าเกิดความ คับข้องใจมากแต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อยก็ไม่แสดงพฤติกรรมมารังแกออกมาได้เหมือนกัน (Berkowitz, 1989) ความวู่วาม ใจร้อน อุดมอดกลั่นต่ำ และมีความคับข้องใจมีความเสี่ยงมาก ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น (Olweus, 1995) ความคับข้องใจสูง ความเข้มงวดกวดขัน และ ความสิ้นหวังมากมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น (Ashforth, 1994) การแสดงพฤติกรรมมารังแก ของบุคคลหนึ่งมักขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น ความคับข้องใจ โมโห ยั่วโทสะ เกรียด เข้มงวดกวดขัน เป็นต้น (Anderson et al., 1996) เด็กที่มีพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นมักเป็นคนที่ได้รับความเจ็บปวดและ มีความคับข้องใจจากสถานการณ์อันเลวร้าย เช่น ครอบครัวไม่ค่อยดูแลปล่อยปละละเลย ไม่มีระเบียบ วินัย และขาดความอบอุ่น เป็นต้น (Sarazen, 2002) คุณลักษณะหนึ่งของเด็กที่มีพฤติกรรมมารังแก ผู้อื่นที่มักพบเห็นได้ง่าย คือ การที่เขาไม่สามารถระงับความโกรธหรือความคับข้องใจได้ จนต้องมีการ แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกมา ดังนั้น ความโกรธหรือความคับข้องใจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น (Sheras, 2002)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความคับข้องใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการของตนเองได้ บุคคลใดก็ตามที่สามารถสนองความต้องการทุกอย่างได้ในทันทีที่เกิด ความต้องการ บุคคลนั้นก็จะไม่มีความคับข้องใจ แต่คนเราไม่สามารถที่จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไป ได้ดังใจที่ปรารถนา อาจเป็นเพราะมีอุปสรรคหรือมีความขาดแคลนบางอย่าง มีผลทำให้เกิดความ ขุ่นเคืองใจหรือความคับข้องใจ ดังนั้น เมื่อไม่เป็นไปตามที่คิดไว้คนเราจึงต้องพบกับปัญหาอยู่เสมอ ๆ และเมื่อความคับข้องใจถูกสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ บุคคลเหล่านั้นก็ต้องพยายามหาทางออกความอึดอัด ดังกล่าวจนส่งผลให้เขาเลือกที่จะมีพฤติกรรมมารังแกผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษาค้างนี้ พบว่า ปัญหาการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว ต้องร่วมมือกันป้องกันและให้ความช่วยเหลือปัญหา โดยการกำหนดแนวนโยบายที่ชัดเจน หาแนวทางแก้ไขปัญหา และสร้างโปรแกรมการป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น โปรแกรมการลดและป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียน โปรแกรมที่ส่งเสริมประสิทธิภาพทางอารมณ์และสังคม และลดความก้าวร้าวและปัญหาพฤติกรรมของเด็ก โปรแกรมการลดความรุนแรงโดยใช้กลยุทธ์การช่วยเหลือครอบครัว การเยี่ยมบ้าน การให้การปรึกษาคครอบครัว การจัดการศึกษาพิเศษ การบริการด้านสุขภาพ จัดให้มีนันทนาการด้านกีฬา และโปรแกรมเพื่อลดความรุนแรงโดยใช้หลักการ 3 ประการ คือ การสอดส่องดูแล การจัดการกับความรุนแรงอย่างรวดเร็ว และจริงจัง และการสนับสนุนช่วยเหลือ ให้วัยรุ่นมีชีวิตใหม่ เป็นต้น

2) จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะคับข้องใจส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือลดภาวะคับข้องใจและไม่ควรกระทำกรใด ๆ ที่อาจทำให้เด็กเกิดภาวะคับข้องใจ เช่น การสร้างปมด้อย การลงโทษเด็กโดยไม่มีเหตุผล การไม่มีความยุติธรรม และตำหนิติเตียน เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกในโรงเรียนได้ ก่อนจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนเป็นปัญหาของสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้กับนักเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการศึกษาเอกชน หรือกับนักเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น หรือศึกษาวิจัยในพื้นที่เขตอื่น ๆ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับเยาวชนต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบวัดพฤติกรรมการรังแกที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำมาใช้ได้เป็นรูปธรรม และในการสร้างแบบสอบถามควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาแนวทางป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรมและผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม เพื่อใช้ควบคู่กับแบบคัดกรองดังกล่าวข้างต้น

4) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เช่น เยาวชนกับการคบเพื่อน เยาวชนกับการศึกษา เยาวชนกับยาเสพติด เยาวชนกับการปฏิบัติศาสนกิจ เยาวชนกับการทำงาน เยาวชนกับชุมชน และเยาวชนกับการย้ายถิ่น เป็นต้น

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สนับสนุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา อองสิน. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในตำบลลิ้นปี่ อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- การิมะห์ และหีม. (2552). *ปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดปัตตานี*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เกษตรชัย และหีม. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณด้วยโปรแกรม R แพ็คเกจ R commander*. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เกษตรชัย และหีม และ ดลมนรรจน์ บากา. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์*, 15(6), 897-911.
- เกษตรชัย และหีม และ ดลมนรรจน์ บากา. (2554). *ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 51(3), 59-90.
- เกษตรชัย และหีม อิบรอเอ็่ม เต๊ะแห และ อัदनัน ลือแม. (2547). *รูปแบบการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- จิตตินี แสงจันทร์. (2551). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนโรงเรียนบ้านเกาะทอสม ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิราภรณ์ อำนาจเกลิงศักดิ์. (2540). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ธัญภา พรหมรักษ์. (2550). *ผู้หญิงความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้างในฐานะทางเลือก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544). การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง. *วารสารการศึกษา*, 24(5), 19-26.
- นีออน พิณประดิษฐ์. (2541). *ปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ปราณี จันทร์หอม. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าว*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ อินทรโชติ. (2536). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมรังแกเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรา จุลละปิยะ. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พฤติกรรมการรังแกกันกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มุกดา ศรียงค์. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์. (2553). ความรุนแรงในครอบครัวกับการป้องกันปัญหาในระดับชุมชน. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, (3)1, 34-37.
- วนิชชา ฤกษ์ศิริ. (2540). *ผลของการใช้ตัวแบบในนิทานที่มีต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนเองของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. (2537). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศาสน์การพิมพ์.
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า. (2549). *สถิติการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *เกณฑ์กำหนดขนาดโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2549). *รายงานการสำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียน*. เชียงใหม่: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร สุทัศน์ย์. (2530). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมพร สุทัศน์ีย์. (2547). *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพล วงสินธุ์. (2542). รูปแบบการดำเนินการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารข้าราชการครู*, 20(3), 27-37.
- สุพัตรา พันธวร. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรี คิวะแพทย. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- แสงสุรีย์ สำอางคัญ. (2539). *จิตวิทยาบุคลิกภาพ สหัสวรรษ เล่ม 3*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภณ สุภาพงษ์. (18 เมษายน 2548). อนาคตครอบครัวไทย: ระเบิดเวลาจากผู้ใหญ่มอบให้เด็ก. *คมชัดลึก*, หน้า 12.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *สร้าง E.Q. ให้ลูกคุณ*. กรุงเทพฯ: ชันด้าการพิมพ์.
- Ahmed, E., & Braithwaite, V. (2004). Bullying and Victimization: Cause for Concern for Both Families and Schools. *Social Psychology of Education*, 7, 35-54.
- Anderson, C.A., Anderson, K.B., & Deuser, W.E. (1996). Examining an Affective Aggression Framework: Weapon and Temperature Effects on Aggressive Thoughts, Affect, and Attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 366-376.
- Ashforth, B. (1994). Petty Tyranny in Organizations. *Human Relations*, 47(7), 755-778.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
- Baron, R.A. (1996). Workplace Violence and Workplace Aggression: Evidence on Their Relative Frequency and Potential Causes. *Aggressive Behavior*, 22(3), 161-173.
- Barone, F. (2001). *How to Bully Proof Your School*. Eau Claire, WI: the Otter Creek Institute.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-49.
- Berkowitz, L. (1989). The Frustration-Aggression hypothesis: An Examination and Reformulation. *Psychological Bulletin*, 106, 59-73.
- Besag, V.E. (1989). *Bullies and Victims in Schools*. Milton Keynes: Open University Press.

- Best, J.W. (1981). *Research In Education* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ, USA: Prentice-Hall.
- Coloroso, B. (2002). *The Bully, the Bullied, and the Bystander: From Pre-school to High School: How Parents and Teachers Can Help Break the Cycle of Violence*. Toronto, ON: Harper Collins.
- Coopersmith, S. (1981). *SEI: Self-Esteem Inventories*. California: Psychologist Press.
- Dollard, J. & Miller, N.E. (1939). *Frustration and Aggression*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Egbochuku, E.O. (2007). Bullying in Nigerian Schools: Prevalence Study and Implications for Counseling, *J. Soc. Sci.*, 14(1): 65-71.
- Farrington, D. (1993). Understanding and Preventing Bullying. In M. Tonry and N. Morris (Eds.), *Crime & justice: A Review of the Research* (pp. 381-458). Chicago: University of Chicago Press.
- Gini, G. (2008). Associations between Bullying Behaviour, Psychosomatic Complaints, Emotional and Behavioural Problems. *Journal of Paediatric and Child Health*, 44, 492-497.
- Greiff, P. (2004). *The Nature and Prevalence of Bullying During the Intermediate School Phase*. A Master of Arts Thesis. University of the Free State. Bloemfontein, South Africa: University of the Free State.
- Greenbaum, S., Turner, B., & Stephens, D. (1989). *Set Straight on Bullies*. Malibu, CA: National School Safety Center.
- Hawkins, D.L., Pepler D.J., & Craig, W.M. (2001). Naturalistic Observations of Peer Interventions in Bullying. *Social Development*, 10(4), 512-527.
- Kernis, M.H., Grannemann, B.D., & Barclay, L.C. (1989). Stability and Level of Self-Esteem as Predictors of Anger Aroused and Hostility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(6), 1013-1022.
- Laeheem, K. (2009). *Bullying in Pattani Primary Schools*. A Doctor of Philosophy Thesis. Prince of Songkla University. Pattani: Prince of Songkla University.
- Laeheem, K., Kuning, M., & McNeil, N. (2009). Bullying: Risk Factors Becoming 'Bullies'. *Asian Social Science*, 5(5), 50-57.
- Laeheem, K., Kuning, M., McNeil, N., & Besag, V.E. (2008). Bullying in Pattani Primary Schools in Southern Thailand. *Child: Care Health and Development*, 35(2), 178-183.

- Malley–Morrison, K. (2004). *Family violence in a cultural perspective: Defining, understanding, and combating aAbuse*. California: SAGE.
- Marano, H.E. (1995). Big Bad Bully. *Psychology Today*, 28, 50-82.
- Olweus, D. (1995). *Bullying at School: What We Know and What We Can Do?* Cambridge, MA: Blackwell.
- Preble, W.K. (2003). From violence to empowerment: A continuum of respect and disrespect in schools. *The New Hampshire Journal of Education*, 6, 1-5.
- Rice, P.F. (1996). *The Adolescent : Development Relationship and Culture*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rigby, K. (1996). *Bullying in Schools and What to Do About It*. Melbourne. Vic.: ACER.
- Sarazen, J.A. (2002). Bullies and their victims: Identification and interventions. A Master of Arts Thesis. University of Wisconsin-Stout. Menomonie, Wisconsin: University of Wisconsin-Stout.
- Saxon, B. (2004). Names Will Never Hurt Me. *Virginia Journal of Education*, 97(4), 6-10.
- Sheras, P. (2002). *Your Child: Bully or Victim? Understanding and Ending Schoolyard Tyranny*. New York, NY: Skylight Press.
- Siegel, L. (1998). *Criminology: Theories, Patterns and Typologies*. (6th ed). St. Paul, Minn: West.
- Strickland, B.R. (1977). *Internal – External Control of Reinforcement*. in Thomas Blass(ed.). *Personality Variables in Social Behavior*. New York: John Wiley and Sons.
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A.J., De Winter, A.F., Verhulst, F.C., and Ormel, J. (2005). Bullying and Victimization in Elementary Schools: A Comparison of Bullies, Victims, Bully/Victims, and Uninvolved Preadolescents. *Developmental Psychology*, 41, 672-682.
- Wan Salwina, W.I., Susan, M.K., Nik Ruzyanei, N.J., Tuti Iryani, M.D., Syamsul, S., Aniza, A., and Zasmani, S. (2009). School Bullying Amongst Standard Students Attending Primary National Schools in the Federal Territory of Kuala Lumpur: The Prevalence and Associated Socio Demographic Factors. *Malaysian Journal of Psychiatry*, 18(1), 5-12.
- Woods, S., & White, E. (2005). The Association between Bullying Behaviour, Arousal Levels and Behaviour Problems. *Journal of Adolescence*, 28, 381-395.

Yodprang, B. (2007). *Bullying Among Lower Secondary School Students in Pattani Province*. A Master of Sciences Thesis. Prince of Songkla University. Pattani: Prince of Songkla University.

Translated Thai References

Chaiyutyanyoung, T. (2001). Enhancing Self-esteem. *Journal of Education*, 24(5), 19-26.

Chanhom, P. (1998). *The Associations Between Family Upbringing and Aggressive Behavior*. Master of Education Thesis. Mahasarakarm University. Mahasarakarm: Mahasarakarm University.

Chidcherdwong, W. (1994). *Children Study*. Bangkok: Rungruangsart Printing.

Intarachote, P. (1993) *The Effect of Reality Therapy on Bully Behavior of Prathomsuksa Five Students of Chumchombanputei School in Amphoe Wichian Buri, Changwat Phetchabun*. Master of Education Thesis. Srinakarinwirot University. Bangkok: Srinakarinwirot University.

Jullapiya, P. (2007). *Relationship Study Between Bullying Behavior Perception and Students' Bullying Behavior in Chiang Mai Province*. Master of Sciences Thesis. Mahidol University. Bangkok: Mahidol University.

Laeheem, K. (2010). *Quantitative Research Data Analysis with R Program and R Commander Package*. Songkhla: Prince of Songkla University.

Laeheem, K., & Baka, D. (2009). Risk Factors Related to Youths' Violence Behaviors in the Three Southern Border Provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 15(6), 897-911.

Laeheem, K., & Baka, D. (2011). The Risk Factors are Related to Thai Muslim Youth's Aggressive Behavior in the Three Southern Border Provinces of Thailand. *NIDA Journal*, 51(3), 59-90.

Laeheem, K. (2009). *Factors Predicting Bullying Behaviors of Pratomsuksa Six Students in Pattani Municipal Schools*. Master of Arts Minor Thesis. Prince of Songkla University. Songkhla: Prince of Songkla University.

Laeheem, K., Suemae, S., & Tehhae, I. (2004). *A Study of Arabic Instruction Model of Islamic Private Schools in the Three Southern Border Provinces of Thailand*. Pattani: Yala Islamic University.

Ministry of Education Operation Center. (2010). *School Size Criteria*. Bangkok: Ministry of Education.

- Ongsin, K. (2011). *Factors Related to Bullying Behavior of Primary School Student in Sinpun Sub-district, Khoapanom Disdrict, Krabi Province*. Master of Arts Minor Thesis. Prince of Songkla University. Songkhla: Prince of Songkla University.
- Pantuworn, (2003). *A Study of the Relationship between Some Factors and Aggressive Behavior of Mathayom Suksa III Students*. Master of Education Thesis. Srinakarinwirot University. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Pinpradit, N. (1998). *Psychosocial Factors and Students' Drug Addiction in Secondary School and Vocational Colleges in the Northeast*. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board.
- Promrug, T. (2007). *Women and Domestic Violence: Divorce as the Solution*. Master of Arts Thesis. Thammasart University. Bangkok: Thammasart University.
- Rerksiri, W. (1997). *The Effects of Stories Modeling on Internal-locus of Control Development of Prathomsuksa II Pupils with Different Intelligence*. Master of Education Thesis. Srinakarinwirot University. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Sanprasith, Y. (2010). Domestic Violence and the Issues Prevention at the Community Level. *The Journal of Faculty of Applied Arts, (3)1, 34-37*.
- Sengchan, J. (2008). *Factor Associated to Students' Aggressive Behavior in Ban Kotosom School, Kokmaug Sub-district, Khoachaison Disdrict, Pattalung Province*. Master of Arts Minor Thesis. Prince of Songkla University. Songkhla: Prince of Songkla University.
- Siwapat, S. (2006). *General Psychology*. Bangkok: Odean Store.
- Southern Border Provinces Police Operations Center. (2006). *Statistics of the Unrest in the Three Southern Border Provinces of Thailand*. Yala: Royal Thai Police.
- Sriyong, M. (1997). *General Psychology*. Bangkok: Ramkumheang University.
- Sumangkul, S. (1996). *Millennium Personality Psychology, Volume 3*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Suphaphong, S. (April 18, 2005). Prospective Thai Families: Bomb of adults and children. *Kom Chad Luek*, page 12.
- Sutassanee, S. (1993). *The Factors are Causal Related to Students' Aggressive Behavior in Bangkok*. Doctoral of Education Dissertation. Chulalongkorn University. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Sutassanee, S. (2004). *Classroom Management Psychology*. (6th ed). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Tapanya, S. (2006). *The Survey of Students' Bullying Problem*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Trangkasombat, U. (2001). *Build E.Q. to Your Child*. Bangkok: Sunta Printing.
- Umnsjitalerngsak, J. (1997). *A Study of Some Factors Related to Violent Behavior of Vocational College Student in Bangkok*. Master of Education Thesis. Srinakarinwirot University. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Wangsin, S. (1999). Child-centered Teaching Methods. *Journal of Teacher*, 20(3), 27-37.